

SPRÁVA NA ÚSEKU ZDRAVOTNICTVÍ

Zaměření, právní úprava a organizace veřejné správy v oblasti zdravotnictví, role státní správy a samosprávy na tomto úseku; poskytování zdravotní péče a zdravotních služeb, ochrana veřejného zdraví.

JUDr. Lukáš Potěšil, Ph.D.
20. 3. 2018

Správa zdravotnictví

- *Každý má zkušenost – každý má pocit, že tomu rozumí*
- **Zdravotnické právo** – součást tzv. zvláštní části správního práva; obsahem je mj. problematika:
 - zajištění **zdravotní péče**
 - ochrana **veřejného zdraví**
 - zdravotní **pojištění**
 - **zdravotnická zařízení** a zdravotní služby
 - **léčivé a zdravotnické přípravky, ...**
- Jde o **veřejnou službu**, nicméně „lékaři“ nejsou v mocensky nadřazeném vrchnostenském postavení

Správa zdravotnictví

- Prostředky/formy činnosti:
 1. **NSA – externí:** prováděcí právní předpisy (nařízení vlády; vyhlášky – MZdr, **nařízení KHS**), - **interní:** vnitřní řády poskytovatelů zdravotní péče
 2. **ISA – rozhodnutí** (KÚ o poskytování zdravotních služeb) a **tzv. jiné úkony** (**posudky, informace - seznam** míst ke koupání § 6g zákona o ochraně veřejného zdraví), **závazné stanovisko SÚKL** k provozování lékárny
 3. **SSA – OOP** (hluková pásma a § 94a zákona o ochraně veřejného zdraví)
 4. **Faktické úkony** – záchytná služba, odběry ...
 5. **VŘPS – koordinační** (VŠ a fakultní nemocnice) ?

Ústavní a mezinárodně právní východiska a zakotvení

- **Mezinárodní právo:** Úmluva o lidských právech a biomedicíně (č. 92/2001 Sb. m. s.), Úmluva o právech dítěte (č. 104/1991 Sb.), dvoustranné smlouvy
- **Právo EU:** uznávání kvalifikací, ...
- **Ústavní právo:**
 - čl. 6/1 a 2 LZPS (potraty a euthanazie)
 - Čl. 8/6 LZPS (ústavní péče a osobní svoboda)
 - **čl. 31 LZPS** (+ čl. 41/1 lze se domáhat v mezích zákonů, které tato práva provádějí)
- A. Právo na ochranu zdraví (= povinnost umožnit)**
- B. Veřejné pojištění**
 - 1) **Právo na bezplatnou zdravotní péči**, za zákonem stanovených podmínek
 - 2) **Právo na bezplatné zdravotní pomůcky**, za zákonem stanovených podmínek

Ústavní a mezinárodně právní východiska a zakotvení

PI. ÚS 23/98 „každý právo na ochranu zdraví a občané mají na základě veřejného pojištění **právo na bezplatnou zdravotní péči a zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon**. Těchto práv je pak podle čl. 41 odst. 1 Listiny možno se domáhat pouze v mezích zákonů, které je provádějí. Je proto třeba respektovat, že **právo na zdravotní péči je možno uplatňovat jen za podmínek, které stanoví zákon**. Zákon ... nesmí mít diskriminační povahu, podmínky, za nichž je možno tato práva uplatňovat, jím musí být stanoveny tak, aby všem občanům byl zajištěn spravedlivý - tedy i vznik možných nerovností vylučující - způsob přístupu ke zdravotní péči přiměřené kvality. Je nepochybně třeba souhlasit s tím, že nelze všem pojištěncům nutit zdravotní péči pouze určitého standardu, jakož i s tím, že **pojištěnec v rámci práva na zdravotní péči musí mít zaručeno právo na svobodnou volbu lékaře i zdravotnického zařízení**. Uvedené právo tak nepochybně obsahuje možnost alternativy - **volby lékaře a zdravotnického zařízení**, toto právo však nelze pojímat absolutně ... s ohledem na ústavní odpovědnost státu ... **oprávněn volit nástroje k zajišťování těchto práv i nástroje kontroly a regulace zdravotnických zařízení zdravotní péči poskytujících**. Právní úprava poskytování zdravotní péče ... , představuje, ... koncepci zdravotnického systému vycházející z **povinnosti zdravotních pojišťoven zajistit poskytování zdravotní péče svým pojištěncům**. Tuto povinnost plní zdravotní pojišťovny **prostřednictvím zdravotnických zařízení, se kterými uzavřely smlouvu o poskytování a úhradě zdravotní péče**. Zdravotní pojišťovny tak vytvářejí ..., síť poskytování a úhrady zdravotní péče, která se snaží o zaručení teritoriální dostupnosti a kvality poskytované zdravotní péče“

Ústavní a mezinárodně právní východiska a zakotvení

- Pl. ÚS 51/06, „*práva na život a zdraví, tak jak jsou upravena v čl. 6 odst. 1 a čl. 31 ..., jsou absolutními základními právy a hodnotami* a že právě ve vztahu k těmto absolutním hodnotám je třeba poměřovat právo na samosprávu a právo vlastnické. Ústavní soud v žádném případě nezpochybňuje právo státu, s ohledem na jeho ústavní odpovědnost, na zajištění práv plynoucích z čl. 31 Listiny, *volit nástroje k zajišťování těchto práv i nástroje kontroly a regulace zdravotnických zařízení zdravotní péči poskytující, neboť sleduje legitimní cíl*. Toto právo však nelze pojímat absolutně, tj. v tom smyslu, že v zájmu jeho zajištění lze zcela eliminovat všechna ostatní práva a ústavně chráněné hodnoty, tedy i právo na samosprávu a právo na ochranu vlastnictví.“ – i tzv. **soukromá (nestátní) zdravotnická zařízení**

Ústavní a mezinárodně právní východiska a zakotvení

- Pl. ÚS 35/95, „Definovat zákonné vymezení **obsahu a rozsahu podmínek a způsob uplatnění práva občana na bezplatnou zdravotní péči je možné jen zákonem**. Této povinnosti se zákonodárce nemůže zbavit tím, že zplnomocní orgán moci výkonné k vydání právních norem nižší právní síly než zákon. Nárok občanů na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky je vázán na ústavní požadavek a rámec **veřejného pojištění**. Systém veřejného pojištění je jako každý pojišťovací systém **limitován objemem finančních prostředků**, který se získává na základě povinnosti platit na všeobecné zdravotní pojištění podle zákona ČNR 592/1992 Sb. v platném znění.“

Právní úprava

- **Zákon č. 220/1991 Sb., o České lékařské komoře, České stomatologické komoře a České lékárnické komoře**
- **Zákon č. 551/1992 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky**
- **Zákon č. 280/1992 Sb., o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách**
- **Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na veřejné zdravotní pojištění**
- **Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění (kdo je pojištěn a má nárok na zdravotní péči/služby, co se ne/hradí ze systému – hrazené služby, regulační poplatek, stanovení cen pro léky)**
- **Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví**
- **Zákon č. 164/2001 Sb., lázeňský zákon**
- **Zákon č. 95/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání odborné způsobilosti a specializované způsobilosti k výkonu zdravotnického povolání lékaře, zubního lékaře a farmaceuta**

Právní úprava

- Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu **nelékařských zdravotnických povolání** a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o nelékařských zdravotnických povoláních)
- **Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách)**
- **Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách**
- **Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě**
- Zákon č. 167/1998 Sb., o návykových látkách
- Zákon č. 285/2002 Sb., transplantační zákon
- Zákon č. 66/1986 Sb., o umělém přerušení těhotenství

Právní úprava

- **Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek**
- Zákon č. 227/2006 Sb., o výzkumu na lidských embryonálních kmenových buňkách a souvisejících činnostech
- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech
- Zákon č. 268/2014 Sb., o zdravotnických prostředcích

- Vyhláška č. 134/1998 Sb., kterou se vydává seznam zdravotních výkonů s bodovými hodnotami
- Vyhláška č. 353/2017 Sb., o stanovení hodnot bodu, výše úhrad hrazených služeb a regulačních omezení pro rok 2018
- Vyhláška č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem
- Nařízení vlády č. 140/2017 Sb., o stanovení vyměřovacího základu u osoby, za kterou je plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění stát
- Nařízení vlády č. 307/2012 Sb., o místní a časové dostupnosti zdravotních služeb

Orgány a organizace na úseku zdravotnictví

V rámci OSN

- World Health Organization (WHO)

Agentury Evropské unie:

1. Evropské středisko pro prevenci a kontrolu nemocí (ECDC)
2. Evropská agentura pro léčivé přípravky (EMA, sídlo Londýn - Amsterdam)
3. Evropské monitorovací centrum pro drogy a drogovou závislost (EMCDDA)

Orgány a organizace na úseku zdravotnictví

1) Státní správa (přímá – ústřední a celostátní)

a) **MZ** (§ 10 zákona č. 2/1969 Sb.), **ústřední orgán státní správy** pro zdravotní služby, ochranu veřejného zdraví, zdravotnickou vědeckovýzkumnou činnost, poskytovatele zdravotních služeb v přímé řídicí působnosti (ad b), zacházení s návykovými látkami, přípravky, prekursory a pomocnými látkami, vyhledávání, ochranu a využívání přírodních léčivých zdrojů, přírodních léčebných lázní a zdrojů přírodních minerálních vod, léčiva a prostředky zdravotnické techniky pro prevenci, diagnostiku a léčení lidí, zdravotní pojištění a zdravotnický informační systém, pro používání biocidních přípravků a uvádění biocidních přípravků a účinných látek na trh. Součástí je **Český inspektorát lázní a zřídelský inspektorát omamných a psychotropních látek**. **Hlavní hygienik ČR**

b) **Organizace v přímé působnosti ministerstva zdravotnictví:** http://www.mzcr.cz/dokumenty/p_10031_843_1.html (Sekce ekonomiky a zdravotního pojištění – Odbor přímo řízených organizací) – tzv. fakultní nemocnice (nejenom)

Orgány a organizace na úseku zdravotnictví

c) **SÚKL** (<http://www.sukl.cz/>) – lékárny, farmacie, registrace přípravků, ceny léků, ...

d) **Státní zdravotní ústav** (<http://www.szu.cz/>)

2) Státní správa přímá - územní (tzv. dekoncentráty)

a) **Zdravotní ústavy – 2x** (se sídlem v Ostravě; <http://www.zuova.cz/> a se sídlem v Ústí nad Labem; <http://www.zuusti.cz/>)

b) **Krajské hygienické stanice** – orgány ochrany veřejného zdraví

Orgány a organizace na úseku zdravotnictví

Státní správa (nepřímá – tzv. přenesená působnost)

- **KÚ** (registrace a kontrola poskytovatelů zdravotních služeb)

Orgány a organizace na úseku zdravotnictví

Samospráva (zájmová či profesní)

- a) **Profesní komory – disciplinární odpovědnost FO – lékařů, lékárníků, stomatologů** (mimo dopad zákona č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich)
- b) **Obce a kraje jako zřizovatelé** zdravotnických zařízení („krajské nemocnice“ – forma a. s., ...)

Zdravotní pojišťovny

1. VZP
2. Další: rezortní, oborové, podnikové, ...
 - **Orgány:** ředitel, správní rada a dozorčí rada
 - **Pojistné 13,5%** z vyměřovacího základu (§ 2 zákona č. 592/1992 Sb.), platí se zdravotním pojišťovnám, § 3c za koho platí pojistné stát zdravotním pojišťovnám (včetně valorizací); penále
 - **Povinné subjekty** podle zákona č. 106/1999 Sb.
 - **Smlouvy** se zdravotnickými zařízeními
 - Provádějí **kontrolu** (ale ne kvalita, nýbrž financování)
 - vymáhá nedoplatky – je **správním orgánem**, současně je **PO** (majetek, hospodaří s ním)
 - Lze změnit 1x za 12 měsíců

Poskytovatelé zdravotních služeb

- **Státní** (viz MZ a položka ad 2) – a) **organizační složka státu**; b) **státní příspěvkové organizace** (fakultní nemocnice, Léčebné lázně Lázně Kynžvart, Centrum kardiovaskulární a transplantační chirurgie Brno), c) **státní podniky** (Státní léčebné lázně Janské Lázně, Lázně Bludov, Horské lázně Karlova Studánka
- **Nestátní** zdravotnická zařízení – registrace KÚ

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění

- **Tzv. pojistný princip/sytém** - **kdo** je pojištěn a má nárok na zdravotní péči/služby, povinné pojištění
- Nařízení vlády č. 140/2017 Sb., o stanovení vyměřovacího základu u osoby, za kterou je **plátcem pojistného** na veřejné zdravotní pojištění **stát**, vyměřovací základ ve výši 7 177 Kč, tomu odpovídající **výše pojistného za osobu a kalendářní měsíc činí 969 Kč**
- **co se ne/hradí** ze systému – **hrazené služby (§ 13)**
- právo na **výběr zdravotní pojišťovny** a (smluvního) **poskytovatele zdravotních služeb (§ 11)**, právo na **dostupnost zdravotních služeb**
- **regulační poplatek** za pohotovost (§ 16a)
- **limity doplatků** (§ 16b) – 5.000/2.500 Kč, proplácí zdravotní pojišťovna
- **preventivní prohlídky** (§ 29)
- stanovení **cen a úhrad** pro léky (§ 39a) – **SÚKL**
- **Odstranění tvrdosti zákona (§ 53a/2)**

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Veřejným zdravím je zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin. Tento zdravotní stav je určován souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života.

- péče o životní a pracovní podmínky (pitná voda, koupaliště, sauny, hygienické požadavky)
- Hluk (vymezení noční doby), vibrace, neionizující záření
- Ochrana zdraví při práci – katalog prací
- Předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění – **očkování** (§ 46) podle prováděcího právního předpisu (vyhláška č. 537/2006 Sb. o očkování proti infekčním nemocem), deratizace, dezinfekce, dezinsekce
- Úloha **KHS a Hlavního hygienika ČR**
- Role **zdravotních ústavů a Státního zdravotního ústavu**

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

- **RS NSS, sp. zn. 8 As 6/2011, č. 2624/2012 Sb. NSS** „*Rámcová úprava povinnosti fyzických osob podrobit se očkování stanovená v § 46 zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, a její upřesnění ve vyhlášce č. 537/2006 Sb., o očkování proti infekčním nemocem, odpovídají ústavněprávním požadavkům, podle nichž povinnosti mohou být ukládány toliko na základě zákona a v jeho mezích (čl. 4 odst. 1 Listiny základních práv a svobod) a meze základních práv a svobod mohou být upraveny pouze zákonem (čl. 4 odst. 2 Listiny základních práv a svobod).*“
- **PI. ÚS 19/17**, lze odmítnout očkování i bez sankcí, ale z vážných důvodů

Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách

- **Zdravotní služba – zdravotní péče – v čem spočívá** (neodkladná, akutní, nezbytná, preventivní, posudkové, léčebně rehabilitační, paliativní, ...), formy zdravotní péče: ambulantní, lůžková, ...
- **Povolení** (§ 16) krajského úřadu
- **Práva a povinnosti pacienta** (§ 28 a násl.), svobodný a informovaný souhlas (§ 34), informace o zdravotním stavu, **dříve vyslovené přání** (§ 36) – souhlas/nesouhlas předem
- **Zdravotnická dokumentace**
- Pitvy
- **Stížnosti** (§ 93) vůči poskytovateli, pokud nevyhoví, posuzuje ten orgán, který udělil povolení k poskytování zdravotních služeb
- **Fakultní nemocnice** (§ 111)

Zákon č. 373/2011 Sb., o specifických zdravotních službách

- **Specifické zdravotní služby** (asistovaná reprodukce, sterilizace, kastrace, změna pohlaví, genetická vyšetření, **lékařská posudková služba** – ochrana a přezkoumání lékařského posudku, nemoci z povolání, **ochranné léčení**)
- „**záchytná služba**“ § 89a – povinnost krajů je zřizovat

Zákon č. 374/2011 Sb., o zdravotnické záchranné službě

- Plán pokrytí kraje – dojezdová doba 20 minut
- Traumatologický plán
- Návaznost na IZS

Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek

- **Návyková látka:** alkohol, tabák, omamné a psychotropní látky, ...
- **Orientační vyšetření** – dechová zkouška (§ 20)
- **Odběr biologického materiálu** – krev, moč, ...

- **Zákaz** prodeje tabákových výrobků, **zákaz** kouření (§ 8)
- **Zákaz** prodeje alkoholických nápojů (§ 11)
- Role **obecně závazných vyhlášek** (§ 17)